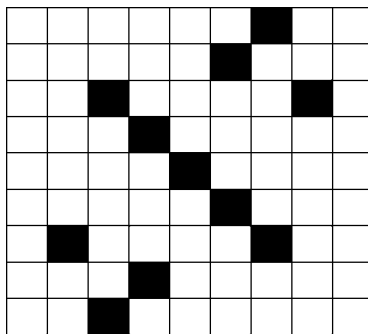

- 5: ALANY, EDAMI (holland sajtféle), ÉNKÉP, POFLÉ, PRÁGA, TOKOS
 6: FARKAS, NICOLA, OPTIKA, PROTON
 9: FÉNYTÖRÉS, OPTOMÉTER (készülék a szem tiszta látótávolságának meghatározására) Megfejtés:.....

S Z O L P A S K Z

a rejtvényt: *Szőcs Domokos* tanár készítette

10. Magyarázd el, mi a visszhang, mikor halljuk és hogyan keletkezik! (7 pont)

A kérdéseket a verseny szervezője, *Balogh Deák Anikó* állította össze
 (Mikes Kelemen Líceum, Sepsiszentgyörgy)

feladatmegoldók rováta

Kémia

A K.750 – 756. feladatokat az *Iriny Középiskolai Kémiaverseny 2013. évi II. szakaszának* anyagából válogattuk, ezeket: *Dóbné Cserjés Edit, Forgács József, Pálinkó István, Petz Andrea, Sipos Pál, Tóth Albertné* tanárok készítették.

K. 750. Egy ásványvizes palack címkéjén ez áll: kalcium: 83 mg/l, magnézium: 41 mg/l, nátrium: 23 mg/l, kálium: 1,1 mg/l, hidrogénkarbonát: 327 mg/l, szulfát: nem mutatható ki, fluorid: 0,3 mg/l, jodid 0,012 mg/l, klorid: 9 mg/l, nitrit és nitrátmentes.

- Írd le azoknak a vegyületeknek a képletét, amelyek az ásványvíz változó keménységét okozhatják!
- Írd le azoknak a vegyületeknek a képletét, amelyek az állandó keménységét okozhatják!
- Írd fel a trisóval történő vízlágyítás egyenleteit!
- Egy karton ásványvíz 6 darab 1,5 literes flakont tartalmaz. Mekkora tömegű trisóra van szükség 8 karton ásványvízből az összes keménységet tartalmazó ion eltávolításához?

- Mekkora térfogatú $0,105 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú sósav fogy 100 cm^3 ásványvíz metilnarancs indikátorral történő titrálásakor? Írd fel a reakcióegyenletet is!

K. 751. Bárium-karbonát és kalcium-karbonát keverékéből 10 g -ot bomlásig hevítünk. A karbonátkeverék teljes elbomlása után kapott szilárd anyag össztömege $6,9 \text{ g}$ volt. Add meg a keverék összetételét, és a bomlási reakciók egyenleteit is.

K. 752. A vasgyártás során a vasércben levő vas-oxidot a kohóban szénnel redukálják. Egy vasmű évi $1,35$ millió tonna nyersvasat állít elő. A felhasznált vasérc vastartalma $62,3 \%$. A nyersvas $94,2 \%$ -a vas, $4,1 \%$ -a a vasat ötvöző szén, és $1,7 \%$ -ban tartalmaz egyéb szennyezőket: mangánt, szilíciumot, stb. Az acélgártás során a nyersvas széntartalmát $1,6 \%$ -ra csökkentik.

- Írd fel a vas(III)-oxid redukciójának egyenletét!
- $1,00$ tonna nyersvas veszteségmentes előállításához mekkora tömegű vasérc szükséges?
- Hány millió tonna vasércet használ fel a vasmű egy évben, ha a nyersvas előállítása $98,6 \%$ -os hatásfokkal történik?
- $5,00$ tonna nyersvasból hány kg szenet távolítanak el az acélgártás során?
- Mekkora anyagmennyiségű $1650 \text{ }^\circ\text{C}$ -os, standard nyomású oxigén szükséges ehhez?

K. 753. K_2SO_4 -ból, $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$ -ból és tiszta, porszemcséktől mentes vízből lassú hűtéssel több centiméteres, csodaszép $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2 \cdot 12\text{H}_2\text{O}$ összetételű tímó kristályok készíthetők. Az előállítás alapja az, hogy a tímó oldhatósága jelentősen nő a hőmérséklet növelésével: 100 g vízben $20 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $14,00 \text{ g}$, $50 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $36,80 \text{ g}$ kristályvízmentes tímó oldódik fel. Hány g szilárd $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2 \cdot 12\text{H}_2\text{O}$ -t kapunk, ha 1 mol kristályvízmentes $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2$ -hoz annyi vizet adunk, hogy az $50 \text{ }^\circ\text{C}$ -on éppen feloldja, majd ezt az oldatot hagyjuk $20 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra lehűlni? Az oldatból kizárólag a 12 kristályvizes só válik ki.

K. 754. A cérium(III)-szulfát oldhatósága 0°C -on $23,0 \text{ g}$, 10°C -on $15,0 \text{ g}$, 20°C -on $11,0 \text{ g}$, 30°C -on $8,00 \text{ g}$, 40°C -on $5,50 \text{ g}$, 50°C -on $3,50 \text{ g}$ $\text{Ce}_2(\text{SO}_4)_3$ 100 g vízben.

a. Exoterm, vagy endoterm a $\text{Ce}_2(\text{SO}_4)_3$ oldódása vízben?

b. Hány gramm 40°C hőmérsékleten telített oldat készíthető 230 g 10°C -on telített oldatból?

c. 650 g 10°C -on telített oldatból 30°C -ra melegítve $125,2 \text{ g}$ kristályvíztartalmú $\text{Ce}_2(\text{SO}_4)_3$ válik ki. Milyen tömegű kristályvizet tartalmaz a kivált kristály?

K. 755. 100 cm^3 $0,01 \text{ M}$ -os CuSO_4 és ugyanilyen koncentrációjú és térfogatú ZnSO_4 oldatokat tartalmazó főzőpoharakat sóhíddal összekötünk. A CuSO_4 oldatba egy pontosan 1 g tömegű Cu-elektrodot, a ZnSO_4 oldatba egy ugyanilyen tömegű Zn-elektrodot merítünk. Az elektrodokat egy ampermérő közbeiktatásával zárt áramkörre összekapcsoljuk.

a. Milyen folyamatok játszódnak le az egyes elektrodokon az összekapcsolás után?

b. Az ampermérő közel állandó áramerősséget (150 mA) mutat 10 percen át. Mennyit változik az egyes elektrodok tömege ez alatt az idő alatt (100% -os áramkihasználást feltételezve)?

c. Mekkora lesz az oldatok koncentrációja a 10 perc elteltével?
1 mól elektron töltése 96485 C

K. 756. 4,2 g magnézium-karbid (Mg_xC_y) hidrolízisekor 1,225 dm³ 25°C -os, standard nyomású szénhidrogén keletkezik. A gáz eltávolítása után maradt anyag 39,2 g 25 tömeg%-os kénsav-oldattal reagál. Adja meg

- a magnézium-karbid képletét,
- a keletkezett szénhidrogén összegképletét.

Megoldott feladatok

Kémia

FIRKA 2012-2013/4.

K. 745. A táblázat adatai alapján legegyszerűbb, ha 100g vízre végezzük a számításokat. Az ólom-nitrát esetében a telített oldat tömege 50 °C hőmérsékleten 185,0g, le-hűtve 0°C -ra, csak 38,8g sót tartalmazhat a telített oldat, aminek tömege így 138,8g. Tehát a hűtés során $185,0-138,8 = 46,2g$ só válik ki. A nátrium-nitrát telített oldat tömege 50°C hőmérsékleten 214,0g, 0°C -on 173,0g, tehát hűtés során $214,0-173,0 = 41g$ só válik ki. A kálium-nitrát telített oldat tömege 50°C hőmérsékleten 185,5g, 0°C -on 113,3g, ezért hűtés során $185,5-113,3 = 72,2g$ só válik ki.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a három só azonos tömegű vízzel készített oldatának hűtése során a kálium-nitrát telített oldatából válik ki a legnagyobb tömegű só.

85,5g sóból kivált ..... 72,2g só
100g .....x = 84,4g

Tehát a telített KNO_3 -oldat sótartalmának 84,4%-a vált ki.

K. 746. Az elektromos áram hatására a vízbontó készülékben a következő kémiai változás történik: $2H_2O \rightarrow 2H_2 + O_2$, miközben a katód $4e^-$ töltést veszít és az anód $4e^-$ töltést vesz fel. A katód negatív töltését a felé vándorló elektronhiányos hidrogén atomok veszik fel, miközben stabil hidrogén molekulákká alakulnak: $H^+ + e^- \rightarrow H$, $2H \rightarrow H_2$ vagyis 1mol H_2 leválásakor 2mólnyi elektromos töltésmennyiség használódik (egy elektron töltése $1,6021 \cdot 10^{-19}C$, egy mólnyi elektron töltésmennyisége: $6,022 \cdot 10^{23} \cdot 1,6021 \cdot 10^{-19} = 96480C$).

A feladat adatai alapján a vizes oldaton áthaladó elektromos töltésmennyiség: $Q = I \cdot t = 0,02A \cdot 3600s = 72C$ (mivel $1C = 1A \cdot 1s$). 1mol gáz normálállapotú térfogata anyagi minőségétől függetlenül 22,4 dm³, ezért kiszámíthatjuk az adott töltésmennyiség hatására keletkező hidrogén gáz térfogatát:

2 · 96480C ... 22,4dm³
72C ..... V = $8,36 \cdot 10^{-3} dm^3$

760Hgmm ... 1atm

750Hgmm ... p = 0,987atm, t = 27°C, T = t + 273, akkor T = 300K

A gázok viselkedésére érvényes törvényt $V_0 \cdot p_0 / T_0 = V \cdot p / T$ alkalmazva, kiszámíthatjuk a feladatban adott körülményekre a katódon leváló hidrogéngáz térfogatát:

$V = 8,36 \cdot 10^{-3} \cdot 300 / 273 \cdot 0,987 = 9,31 \cdot 10^{-3} dm^3$ vagyis 9,31cm³.